

L'origen de la Clemenules

L'origen de la Clemenules

versió de Josep Mezquita Faucha

L'origen de la Clemenules

versió de Josep Mezquita Faucha

Disseny de portada i maquetació: AnnaMinMez

Il·lustració dels llauradors: Xaro Mezquita Benlloch

Recollida de dades i imatges interiors: Vicen Mezquita Benlloch

Il·lustració final de Clemenules: Joan Badenes

Història real escrita i viscuda per: Josep Mezquita Faucha (El Xiquet)

Reeditat a Nules Juny de 2015.

L'origen de la Clemenules

versió de Josep Mezquita Faucha

“Un dels tres primers empeltadors d'aquesta varietat”

Corria l'any 1951 i ací a Nules vivia un llaurador que es deia Vicent Navarro Martí, malnomenat “Paulinet”. Es dedicava als afers del camp i, en temps d'arreglar la taronja, treballava de collidor.

En un dels horts on estava collint eixe any, veié un taronger i una rama d'un altre on la taronja era diferent a la resta, doncs tots els altres tarongers eren de clementina fina o del terreny. No obstant, no li va voler donar importància.

L'any següent, quan les taronges estaven ja madures, tornà a anar i va veure que les taronges d'aquell taronger tornaven a ser diferents. I a l'any següent, de la mateixa manera. Fart i intrigat per eixa taronja, decidí provar-la. Quedà tant summament eclipsat pel seu sabor i per la seva grossor que va decidir empeltar un camp que ell tenia. Així que ens va vindre a buscar a la quadrilla de talladors, que al mateix temps érem empeltadors, que li fèiem a ell la feina i ens va dir que havíem d'anar a un hort a fer unes varetes de llavor d'un taronger que ell havia vist i que havíem d'empeltar un camp que ell tenia de tres fanecades de bordets.

L'origen de la Clemenules

Doncs nosaltres anàrem, férem la llavor i empeltàrem la finca sencera (seria l'any 1953-1954), situada a la partida Camí Nou de Nules, polígon 12, parcel·la 197; darrere mateix de la vaqueria que hi havia, l'edifici del qual encara es conserva. Aquest camp es ara d'un fill d'aquest Paulinet. Per a més dades, aquest Vicent Navarro es va casar amb una xica que es deia Amparito Salafranca Aznar, i tenia un forn de pà al carrer Verge de la Soledat, i es deia el forn de Santa Isabel.

La quadrilla de talladors que en aquell moment li feien la feina a Paulinet, estàvem malnomenats “quadrilla dels Cassoles”, i es componia dels següents membres:

-el cap de colla: Vicente Romero Roselló “Vicent de Cassola”.

-el segon cap de colla: Vicente Arnau Roselló “Vicent el Blanco”.

-Josep Mezquita Tel i Baptista Mezquita Tel “els Germans”.

-Matías Lucas Almela “Maties la seca”.

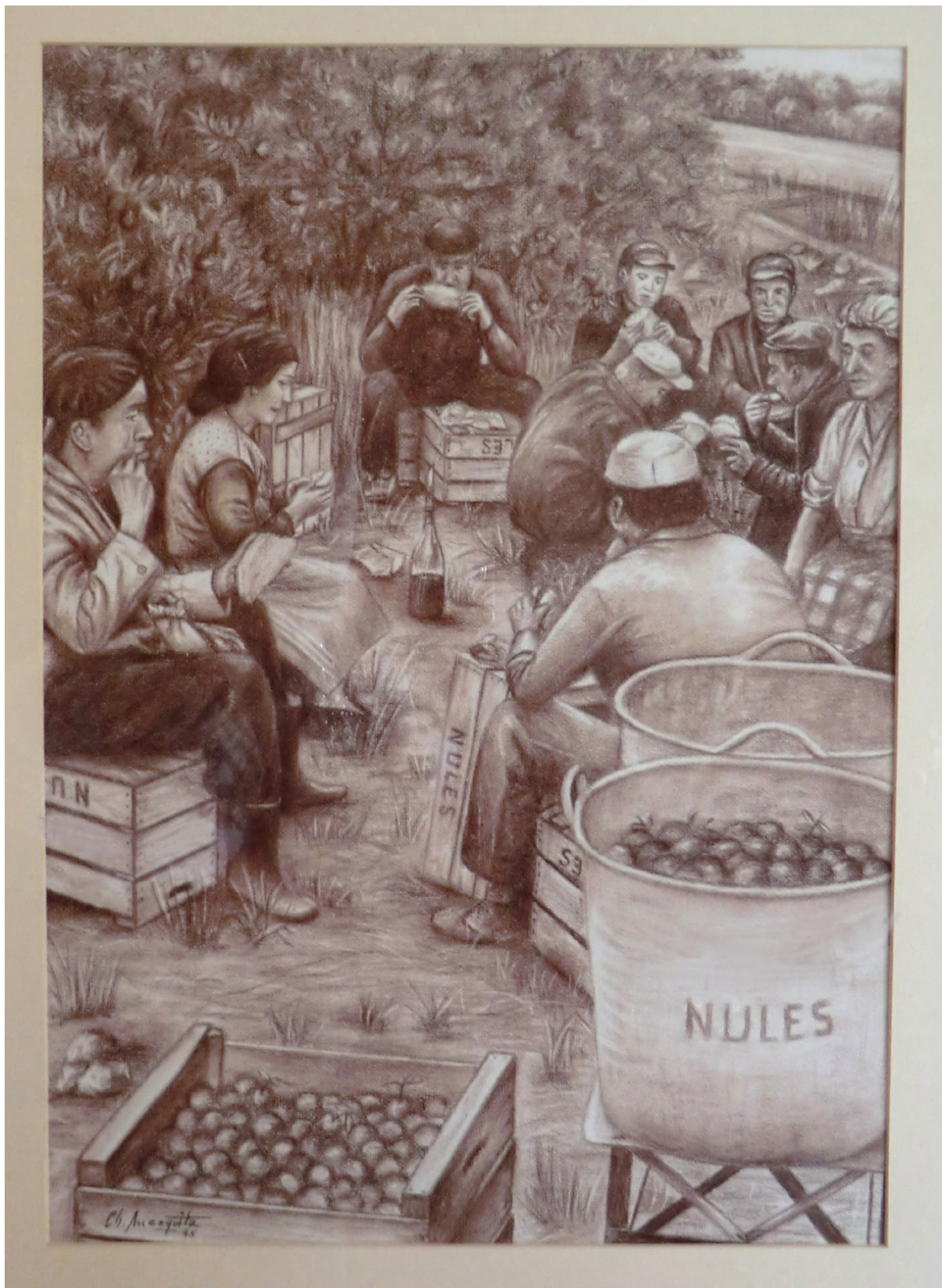
-Joan Badenes “Joanet de talala”.

-Josep Romero Roselló “Pepe Cassola” germà del cap de colla.

-Josep Mezquita Faucha “el Xiquet”.

A mi em deien “el Xiquet” perquè era el més jove de la quadrilla.

De tots nosaltres, solament varem anar tres a fer les varetes de llavor i a empeltar-li l'hort de la taronja que havia sofert la mutació a l'hort que ens havia dit Paulinet: Pepe de Cassola, Joanet de talala i jo, el Xiquet. Com a tot aquell qui tastava la taronja li agradava, la nostra quadrilla va decidir que els bordets que hi havia per les soques dels tarongers en les finques, en compte d'empeltar-los amb la clementina fina o del terreny, els empeltàrem amb la nova taronja.

Uns anys abans, el dia 16 de Gener de 1946, va haver-hi a Nules una gran nevada que va provocar que tots els tarongers es gelaren. Varem tindre que arrancar molts horts per eixa causa, i els que no es varem arrancar, varen brotar pel bord.

Anteriorment a la nevada, al terme de Nules solament es coneixia la taronja comuna, la mandarina, la nàvel, la taronja anglesa, algun hort de sanguina i satsuma, i algun que altre de clementina fina.

Bé, jo només recordo dos horts amb aquesta última varietat, que va ser la més valorada en aquells anys; un que estava en la partida de la Mina, a Moncofa, que pertanyia a Josep Maria Tortes (“Mare meua”); i una altre a la Vall d’Uixó, al costat d’un motor que es diu “La Paz”.

Fou d’aquí d’on es tragué molta llavor de la clementina fina i s’empeltaren els bords de la gelada i molts horts d’altres llavors.

És curiós d’ on procedeix, segons tinc jo entengués, el nom d’aquesta taronja. Doncs es coneix que, al Marroc, hi vivien dos germans amb un gran jardí, i en aquest jardí estava plagat de taronges d’aquesta varietat. Els dos germans es deien “Hermanos Clementinos”, i degué de fer-li gràcia a aquell que portés la taronja cap a València, perquè amb aquest nom es va quedar.

Com veieu, la Clementina fina també té un origen, però tornem a la taronja descoberta.

* * *

El camp en el que estava el taronger del que Paulinet va veure la llavor inicial estava situat al costat del Calvari, actual Residència Verge de la Soledat, i era propietat d’uns germans comerciants que es deien Ramón, Maria i Vicent Beltran.

Eixe hort tenia, al principi, la llavor de la taronja anglesa, i es va empeltar de la clementina fina després de la gelada. I per una mutació va aparèixer allí aquesta rama en aquell taronger del que traguérem la clementina nulera.

La feina d'empeltar els bords de les soques dels tarongers era feina meva. Així que quan es tallava una finca, just abans d'acabar-la, el cap de colla em deia:

-Xiquet, ves fer llavor i empelta després els bords.

A partir d'aleshores vaig començar a empeltar amb la clementina de Nules, i per la nit quan acabava el treball i estava en casa, feia un plànol dels bords que havia inserit en eixa finca. En vaig fer moltíssim, però hui en dia solament conservo aquestos que us ensenyo.

Aquest primer plànol és del senyor Josep Maria Carratalà, malnomenat "Berhueso", i estava situat en la partida de Cantalobos, a prop dels Quatre Camins.

FINCA DE JOSE M ^a CARRATALA "BERHUESO" PARTIDA CANTALOBOS										
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X**	X	X**	X	X**	X	X**
X	X**	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X**	X	X	X	X	X**	X
X	X	X	X	X	X	X	X**	X	X	X
X	X	X	X	X	X**	X	X	X	X	X**
X	X**	X	X	X**	X	X	X	X	X	X
X	X	X**	X	X	X	X	X	X**	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X**	X
X**	X	X	X	X**	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X**	X	X
X	X	X**	X	X	X	X**	X	X	X	X**
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X**	X
XXXX** INJERTOS DE CLEMENTINA GORDA										

L'origen de la Clementules

Les “x” senyalen els tarongers, i els asteriscos rojos son els brots bordets que vaig empeltar amb la clementina nulera. D’aquesta manera, quan eixos empelts tenien llavor, anàvem allí a fer-ne i no ens equivocàvem.

El següent plànol correspon a la finca del senyor Pepe Ripollés. Situada en la partida de Sant Josep, darrere mateixa del motor amb el mateix nom.

FINCA DE JOSE RIPOLLES																								
PARTIDA SAN JOSE																								
X	X**	X**	X**	X	X	X	X	X	X	X**	X	X	X**	X	X									
X	X	X	X	X	X**	X**	X	X**	X	X	X**	X**	X	X**	X**									
X**	X	X	X**	X	X	X**	X	X	X	X	X	X	X**	X	X									
X	X**	X**	X	X	X**	X**	X**	X**	X	X**	X	X	X	X	X									
X**	X	X	X	X	X	X	X	X**	X	X**	X	X**	X**	X**	X**									
X	X	X	X**	X**	X	X**	X	X	X	X	X	X**	X	X	X									
X	X**	X**	X	X	X**	X	X**	X**	X	X**	X	X	X**	X**	X									
X**	X	X	X	X	X	X	X	X	X**	X	X**	X**	X	X	X									
X**	X**	X	X**	X**	X**	X**	X**	X	X	X**	X	X	X	X	X**									
X	X**	X	X	X	X	X	X**	X**	X	X	X	X	X**	X	X									
X**	X	X**	X**	X	X	X	X	X	X	X	X**	X**	X	X	X									
X	X	X	X**	X**	X**	X**	X**	X**	X**	X**	X	X	X	X**	X									
X	X**	X	X	X	X	X	X	X**	X	X	X	X	X	X	X									
CAMINO										MOTOR DE SAN JOSE					CAMINO									
<table border="0"> <tr> <td style="color: green;">XXXX</td> <td style="color: red;">*****</td> <td>INJERTOS DE CLEMENTINA GORDA</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="background-color: #8B4513;"></td> <td>CAMINO</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="background-color: #D3D3D3;"></td> <td>MOTOR DE SAN JOSE</td> </tr> </table>																XXXX	*****	INJERTOS DE CLEMENTINA GORDA			CAMINO			MOTOR DE SAN JOSE
XXXX	*****	INJERTOS DE CLEMENTINA GORDA																						
		CAMINO																						
		MOTOR DE SAN JOSE																						

L'origen de la Clemenules

-Vorà, senyor Capella –digué Vicent Cassola- hi ha fulles diferents perquè hem volgut introduir una nova varietat de taronja. Tan sols tindrà que provar-la i vorà com és molt bona.

-Bona, dius?! els experiments els fas al teu hort!

Després d'açó varen tindre algunes que altres paraules més. Però quant la llavor va donar la taronja, Capella, encuriolit i cabrejat per la nova varietat, decidí provar-la. I amb això que va quedar tant fascinat amb el nou sabor i la grossor de la taronja que, empassant-se les paraules, que li demanà a Cassola, que li fera tota la finca amb la nova taronja.

* * *

* L'últim plànol que conservo és el de la finca del senyor Pepe Navarro, i se'l coneixia com a "Pep el de la plaça", doncs vivia al cantó mateix de la Plaça Major. També estava situat a la partida de Sant Josep, prop del camí o barranc d'Onda.

FINCA DE PEPE NAVARRO													
PARTIDA SAN JOSE													
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
XXXXXX NARANJOS DE CLEMENTINA GORDA													

En aquesta finca també vam empeltar dos tires centrals amb la nulera. Cassola també tingué alguna que altra gresca amb el senyor Pep el de la plaça, però al igual que Capella, Pep també va baixar del burro al tastar la nova taronja.

Gràcies a aquestos plànols, ens va ser molt més fàcil donar a conèixer i escampar la taronja per tot arreu.

El primer hort sencer que varem empeltar fou el del tal Paulinet, i als anys següents, varem decidir de ficar-li nom a la taronja. Se'n varen pensar molts, com clementina grossa, clementina nulesina, taronja grande o reina, i alguns més ja oblidats. Fins que ens varem decantar pel nom de *Clemenules*.

La notícia d'aquesta taronja es va fer molt popular i es va divulgar tant, que fins i tot venien els habitants dels pobles del voltant i de més enllà de València per a endur-se la llavor. Així és que, brotet que feia el taronger, brotet que s'enduien per a empeltar. I pobre hortet, se va endurir de tal manera que varem tindre que serrar uns quants arbres i empeltar altra volta després pels seus bords.

També va haver-hi molts propietaris que venien fins a Nules per a buscar-nos a nosaltres expressament per a fer-los l'empeltada. Varem anar a molts pobles, com ara així Vila-Real, Borriana, Onda, Oropesa, Benicarló... pobles de la mateixa província; però també varem arribar més enllà dels límits de Castelló, com Tarragona, Sagunt,

Rafel bunyol, Montserrat de València, Sueca, Xàtiva, Altea i inclús i tot a Mula, en la província de Múrcia. Açò, com no, provocà un gran nombre d'amistats.

Com a anècdota interessant, vos contaré com un missioner del centre de l'Àfrica, del qual no recorde el nom, va estar amb nosaltres dos o tres setmanes fins que aprengué a empeltar (menjava i dormia a casa del senyor Vicent "Cassola"). I quant ja va saber, agarrà unes quantes varetes de llavor d'una forma un poc curiosa, i se les emportà allà a la missió d'on venia.

Dic curiosa perquè per a emportar-se les varetes, li va posar una creïlla a cada punta de vareta, doncs ell deia que d'aquesta manera aguantaven més temps tendres que en un sac banyat, que és com nosaltres les conservàvem.

Jo no recorde en quina nació exacta d'Àfrica estava, però sí que recorde que tenia 6 hores d'avió i després dos dies de camioneta fins a aplegar al seua missió. Així és que al centre d'aquest continent també està patent la nostra benvolguda Clemenules.

Totes aquestes coses que us conte m'han passat a mi personalment, i les he viscudes jo, per lo que puc dir amb tota seguretat que no son cap mena d'imaginació i que son històries i fets reals viscudes per un nen del segle XX. Em sabia molt greu que d'una varietat de taronja que va néixer al nostre poble i de la que ja podem dir que es coneix en mig món, encara haguessin nulers que no sabessin la seua procedència i els seus orígens.

No se si hi haurà alguna altra versió respecte a aquesta llavor, però m'agradaria molt que, al igual que jo he fet aquí, la donaren a conèixer per a poder catalogar més dades de la varietat de Clemenules.

I fins aquí la història que jo conec. Gràcies per l'estoneta que us a fet perdre aquest nuler Josep Mezquita Faucha.

Fi.

Molt hem sentit a parlar d'aquesta varietat de taronja. La fem créixer, la cullim, ens la mengem, comerciem amb ella... però bén poc sabem dels seus veritables orígens. Aquí, Josep Mezquita, un dels tres primers empeltadors de la varietat, ens conta desde la seva experiència de quan fou apenas un xiquet, la història de com va ser descoberta la taronja que porta el nom del nostre poble.